

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

Кафедра суспільно-гуманітарних наук

**Методичник директор з навчальної роботи
Частини ІІІ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОКЗ 1 ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ**

Підготовки – бакалаврів

Галузі знань – 07 Управління та адміністрування

Спеціальності – 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Денної форми навчання

Факультет педагогіки та фінансово-економічної діяльності

2021 – 2022 навчальний рік

Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Кафедра суспільно-гуманітарних наук

Заступник директора з навчальної роботи
О.В. Когутюк

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОКЗ 1 ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ**

Підготовки – бакалаврів

Галузі знань – 07 Управління та адміністрування

Спеціальності – 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Денної форми навчання

Факультет педагогіки та фінансово-економічної діяльності

2021 – 2022 навчальний рік

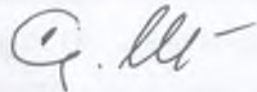
Робоча програма з навчальної дисципліни «Історія та культура України» для студентів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Розробник: Лисий Анатолій Кононович - кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук.

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура України» розглянута і схвалена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук

Протокол № 5 від «16» грудня 2021р.

Завідувач кафедри, доцент

Лисий А.К

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 Управління та адміністрування	Нормативна
Змістових модулів – 2	Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки 1-й
Загальна кількість годин – 90 годин		Семестр 2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 години, самостійної роботи студента – 2 години	Освітній ступінь: Бакалавр	Лекції 40 год.
		Семінари 20 год.
		Самостійна робота 30 год.
		Індивідуальні завдання: –
		Вид контролю: Усний екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Історія та культура України»: дати цілісну картину розвитку різних сфер культури українського народу в їх комплексі і взаємозв'язку; розкрити характер української культури, її життєздатність та місце у світі, її роль в утвердженні національного буття й державності українського народу.

Завдання навчальної дисципліни полягає у розкритті змісту основних культурних цінностей українського народу, в хронологічній послідовності розгляду історії, її створення і місце в національному та загальносвітовому контексті. Також, показати особливості взаємодії української культури з іншими культурними системами, акцентуючи при цьому увагу на оптимізуючій або руйнівній сутності зв'язків.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- знати ключові теоретичні поняття, що залучаються в процесі вивчення курсу;
- засвоїти основні закономірності формування й етапи розвитку української культури від давнини до сучасності;
- знати загальний зміст найбільш відомих періодів і явищ української культури;
- вміти самостійно опрацювати навчальні, наукові, художні й документальні джерела з питань, визначених курсом;

Набути навичок практичного використання теоретичних знань у практичній діяльності:

- дослідити основні тенденції розвитку української культури;
- виробляти власну позицію щодо проблематики та оцінки вітчизняної культури;
- розуміти місце української культури в контексті світової;
- володіти культурною ведення діалогу та дискусії з питань української культури.

2.3 Компетентності

2.3.1. Загальні компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

2.3.2. Спеціальні компетентності

СК01. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК02. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК03. Усвідомлення соціальних функцій історика розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей в тому числі наслідки вживання історією.

СК04. Здатність використовувати в професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання, бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо.

СК05. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела.

СК06. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

СК07. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та

соціальних наук вміння аналізувати оцінювати і прогнозувати політичні економічні культурні соціальні події та явища.

СК08. Здатність обговорювати результати наукових досліджень.

СК09. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

2.4. Результати навчання

Під час лекційних та семінарських занять, самостійної роботи студенти набувають *уміння та навички*:

- Порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб;
- Оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей;
- Співставляти історичні події, процеси з періодами (епохами);
- Розрізняти тенденційно подану історичну інформацію;
- Орієнтуватися у науковій періодизації історії України;
- Працювати з відповідною літературою;
- Вміти самостійно добувати історичну інформацію за темою;
- Використовувати сучасні інформаційні можливості;
- Аргументовано, на основі історичних фактів відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Витоки та передумови української культури.

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Історія України та української культури (лек. 4 год., сем., 2 год).

Предмет, завдання та структура курсу «Історія української культури». Наукове визначення поняття «культура». Культура і цивілізація. Основні підходи до вивчення феномену культури у сучасній культурології (еволюціоністський, соціологічний, антропологічний, циклічний та ін.). Духовна та матеріальна культура. Світова та національна культура. Основні функції культури. Проблема періодизації української культури. Культурологічна думка України.

Тема 2. Витоки української держави та передумови формування української культури (лек. 4 год., сем., 2 год).

Матеріальна культура первісної доби (палеоліт, мезоліт, неоліт). Неолітична революція. Мистецтво та релігія первісності (анімізм, фетишизм, тотемізм, магія).

Трипільська культура та її особливості. Культура киммерійців. Культура скіфської доби. Мистецтво та релігійні вірування сарматів. Культура античних міст-держав на території України. Проблема походження слов'ян, зарубинецька та черняхівська культури. Релігійні вірування та міфологія східних слов'ян.

Тема 3. Становлення державності на теренах України. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (лек. 4 год., сем., 2 год).

Проблема становлення державності у східних слов'ян. Культура Київської Русі крізь призму взаємовідносин Схід – Захід (кочовий світ, Візантія, Європа, Близький Схід). Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури. Формування соціальної структури та політичної влади. Церква як рушійна сила культурного розвитку Київської Русі. Загальна характеристика мистецтва Київської Русі (архітектура, літописання, музика, живопис та театр).

Соціально-політичні та культурні особливості Галицько-Волинського князівства. Освіта, наука, архітектура та образотворче мистецтво Галицько-Волинської держави (XII – середина XIV ст.).

Тема 4. Литовсько-польська доба, українська культура 14-17 ст. (лек. 4 год., сем., 2 год).

Інкorporація українських земель до складу Литви та Польщі. Соціально-економічний розвиток України (розвиток міст, торгівля, ремесла, закріпачення селян). Соціальна структура населення України XIV– XVII ст. (шляхта, селяни, міщани, духовенство). Поява козацтва та його значення для розвитку української культури. Вплив гуманістичних та реформаційних ідей в Україні. Розвиток освіти та книгодрукування. Релігійні процеси в Україні в умовах протистояння Заходу та Сходу (боротьба за Київську митрополію, рух братств, Берестейська унія, відновлення та реформування православ'я Петром Могилію). Полемічна література. Становлення української культури XIV – середини XVII ст. як синтез здобутків візантійської та західноєвропейської культур (архітектура, образотворче мистецтво, музика та театр).

Тема 5. Культура українського барокко. (лек. 4 год., сем., 2 год).

Становище українських земель у середині XVII – XVIII ст. Втрата автономії України в умовах політики централізації Російської імперії. Початок інтеграції української козацької старшини та духовенства у соціально-політичне та духовне життя Російської імперії. Українське барокко як нове світовідчуття і нове мистецтво. Формування ідеологеми «Київ – другий Єрусалим» та її значення для розвитку національної та релігійної самосвідомості. Київський культурний центр. Розвиток історичної самосвідомості. Особливості українського барокко (архітектура, література, музика, театр). Григорій Сковорода – останній геній Старої України.

МОДУЛЬ 2. Національне відродження України та українська культура 19-початку 21 ст.

Тема 1. Національне відродження в Україні наприкінці 18- в середині 19 ст. (лек. 4 год., сем., 2 год).

Причини, передумови та періодизація українського національного відродження. Вплив ідей романтизму на українську культуру. Слобожанщина – центр національного відродження України. «Історія Русів». «Енеїда» І Котляревського. Початок національного відродження на західноукраїнських землях. «Руська трійця». Процес націоналізації української греко-католицької церкви. Кирило-Мефодіївське товариство та ідея єдності слов'янських народів. Тарас Шевченко – ідеолог модерної України.

Тема 2. Соціально-економічний і політичний розвиток України та українська культура в другій половині 19 – на початку 20 ст. (лек. 4 год., сем., 2 год).

Реформи 1860-1870-х років у Російській імперії та їх вплив на соціально-економічний та політичний розвиток України. Промисловий переворот, урбанізація та початок руйнування традиційного села. Зародження націоналізму. Громадівський рух. Галичина – український П'ємонт. Роль Івана Франка у національно-культурному русі. Михайло Грушевський і його роль у розвитку української національної культури. Вплив реалізму на розвиток українського

мистецтва (література, театр, музика, живопис). Традиція та «модерн» в українській культурі кінця XIX–початку XXст.

Тема 3. Україна та українська культура за радянської доби. (лек. 4 год., сем., 2 год).

Лютнева революція в Петрограді та спалах національно-політичного відродження в Україні. Центральна Рада. Борьба за незалежність України. Процес зростання національної свідомості «із селян до нації». Формування ідеї соборної України. Культурний рух періоду Центральної Ради. Формування української національної школи. Національно-культурна політика Гетьманату. Створення української вищої школи. Українська Академія Наук. Д. Багалій, А.Кримський, Ст.Смаль-Стоцький, В. Вернадський, М. Туган-Барановський. Видавнича справа. Преса. Театр. Автокефалія Української православної церкви. Політика «українізації» та її вплив на українську культуру 20-30-х років XX ст. Розвиток освіти та ліквідація неписьменності. Літературний процес та М. Хвильовий. Український театр Леся Курбаса. Сталінський терор та його наслідки для української культури. Культурні орієнтації українського націоналізму. Розвиток культури України під час Другої світової. Шестидесятники. Рух дисидентів та боротьба за національну культуру. Вплив реалізації політики «перебудови» на українську культуру.

Тема 4. Здобуття Україною незалежності. Розвиток культури в незалежній Україні. (лек. 4 год., сем., 2 год).

Риси нової соціокультурної дійсності. Проблема типології української національної культури. Фактори зростання національної та культурної самосвідомості. Перспективи розвитку української культури у сучасних умовах. Українська культура у ситуації постмодернізму (література, образотворче мистецтво, театр, кіно, музика). Специфічні риси українського постмодерну.

Тема 5. Соціокультурне життя української діаспори. (лек. 4 год., сем., 2 год).

Проблеми розвитку української культури у контексті глобалізації та ідеології глобалізму. Секуляризаційні процеси і їх вплив на українську культуру.

Українська церква і релігія у ситуації постмодернізму. Культура української діаспори кінця ХХ – початку ХХІ ст.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семинарських	Індивідуальні роботи	Самостійна робота
Змістовий модуль I. Витоки та передумови української культури								
1.	Предмет і завдання курсу «Історія України та української культури»	10	6	4	-	2	-	4
2.	Витоки української держави та передумови формування української культури	10	6	4	-	2	-	6
3.	Становлення державності на теренах України. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	10	6	4	-	2	-	4
4.	Литовсько-польська доба, українська культура 14-17 ст	10	6	4	-	2	-	2
5.	Культура українського барокко	10	6	4	-	-	-	4
	Модульний контроль	2				2		
	Разом	50	30	20	-	10	-	20
Змістовий модуль II. Національне відродження України та українська культура 19-початку 21 ст.								
6.	Національне відродження в Україні наприкінці 18- в середині 19 ст.	8	4	4	-	2	-	2
7.	Соціально-економічний і політичний розвиток України та українська культура в другій половині 19 – на початку 20 ст.	8	6	4	-	2	-	2
8.	Україна та українська культура за радянської доби.	8	6	4	-	2	-	2

9.	Здобуття Україною незалежності. Розвиток культури ви незалежній Україні.	8	6	4	-	2	-	2
10.	Соціокультурне життя української діаспори.	8	6	4	-	-	-	2
	Модульний контроль	2				2		
	Разом	40	30	20	-	10	-	10

5. Теми практичних занять не передбачені навчальним планом
6. Теми лабораторних занять не передбачені навчальним планом

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль №1		
1	Витоки української держави та передумови формування української культури.	2
2	Становлення державності на теренах України. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.	2
3	Литовсько-польська доба, українська культура 14-17 ст.	2
4	Культура українського барокко.	2
Змістовий модуль №2		
5	Національне відродження в Україні наприкінці 18- в середині 19 ст.	2
6	Соціально-економічний і політичний розвиток України та українська культура в другій половині 19 – на початку 20 ст.	2
7	Україна та українська культура за радянської доби.	2
8	Здобуття Україною незалежності. Розвиток культури в незалежній Україні.	2

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль №1 Стародавня та середньовічна історія та культура України	
1	<i>Культура і цивілізація.</i>	2
2	<i>Духовна та матеріальна культура. Світова та національна культура.</i>	2
3.	<i>Фенамен козацької культури.</i>	2
4.	<i>Постать Петра Могили у релігійному та культурному житті України.</i>	2
5.	<i>Григорій Сковорода – геній українського бароко.</i>	4
	Змістовий модуль №2 Українська культура Нового часу Новітньої доби	
6.	<i>Класицизм в українському мистецтві.</i>	4
7.	<i>Роль Івана Франка у національно-культурному русі.</i>	2
8.	<i>Ідейні витоки українського модернізму.</i>	4
9.	<i>Патріотичне піднесення та розквіт соціалістичного реалізму в українській культурі післявоєнного періоду.</i>	4
10.	<i>Соціокультурне життя Української діаспори</i>	4
	Разом	30

9. Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом

10. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом інформації:

Словесні методи		
Лекція	Має інформаційний характер, чіткий план. Структура лекції підпорядковується логіці предмета	Стимулює конкретно-образне мислення, активізує логічне
Пояснення	Доказовий виклад матеріалу, пов'язаний з вивченням подій у хронологічній послідовності	Застосовують на лекціях, під час семінарських занять, консультацій тощо
Розповідь	Дає послідовний виклад ознак, особливостей, якостей предметів та явищ (опис окремої категорії, поняття тощо)	Застосовують на лекціях, практичних заняттях як фрагмент
Бесіда	Розмова викладача зі студентами на підставі чіткої системи, заздалегідь визначених запитань, які підводять слухачів до активного засвоєння системи фактів, нового поняття або закономірностей	Застосовується на лекціях, практичних заняттях
Евристична бесіда	Дає її учасникам можливість самостійно знаходити можливі відповіді на проблемні питання, має розвивальний характер	
Інструктаж	Має інформативний локальний характер, дуже близький до розпорядження алгоритмічного типу. Активна роль належить викладачу	Застосовується при наданні вказівок до виконання домашнього завдання, заповнення первинних документів та форм звітності тощо
Наочні методи		
Ілюстрація, демонстрація	Показ ілюстрованих посібників, плакатів, портретів історичних постатей, малюнків на дошці, таблиць тощо. Ілюстрація передбачає показ матеріалів у статичному вигляді	Застосовується на лекціях, під час практичних занять, тощо
Практичні методи		

Тести	Виконуються самостійно	Застосовують на практичних заняттях
-------	------------------------	-------------------------------------

- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

- за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

- за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань.

11. Методи контролю

12. Навчальні досягнення студентів оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

13. У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

14. *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

15. *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування.

16. *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система контролю знань та умови складання екзамену. Навчальна дисципліна «Історія та культура України» оцінюється за модульно-рейтинговою системою.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною системою. Дисципліна складається з двох змістових модулів. Перший змістовий модуль – 35 бала, другий ЗМ – 35 балів.

Підсумковою формою контролю є екзамен (максимальна кількість балів – 30). На екзамен виносяться вузлові питання, типові та творчі завдання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Поточний контроль

Поточне тестування та самостійна робота										
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2					екзамен
T1	T2	T3	T4	Мкр1	T6	T7	T8	T9	Мкр2	
5	5	5	5	15	5	5	5	5	15	
35					35					30
100										

За перший модуль студент може набрати максимально 35 бала, за другий – 35 балів, на екзамені – 30 балів (разом за курс – 100 балів).

Мінімальний допускний бал – 35.

Система отримання балів накопичувальна.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

№ з/п	За шкалою ВГПК (в балах)	За шкалою ECTS	За національною шкалою
1.	90-100	A	Відмінно
2.	82-89	B	Добре
3.	75-81	C	Добре
4.	64-74	D	Задовільно
5.	60-63	E	Задовільно
6.	35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
7.	1-34	X	Незадовільно без можливості повторного складання

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.

«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу Студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

13. Методичне забезпечення

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;

- робоча навчальна програма;
- засоби підсумкового контролю (комплект завдань для модульних контрольних робіт, завдання для семестрового екзамену).

14. Рекомендована література

Основна:

1. Бойко О.Д. Історія України: Посіб. для студ. Вузів / О.Д. Бойко – К: ВЦ «Академія», 1999, 2004-300 с.
2. Історія української культури: В 5-ти т./ НАН України/ За заг. ред. Б.Патона. - К.: видавництво «Наукова думка», 2001. - Т.1: Асеев Ю.С., Баран В.Д., Баранов І.А. та ін. Історія культури давнього населення України. - 1135 с.
3. Історія української культури: В 5-ти т./ НАН України/ За заг. ред. Б.Патона. - К.: видавництво «Наукова думка», 2001. - Т.2: Александрович В.С., Балушок В.Г., Боянівська М.Б. та ін. Українська культура XIII - першої половини XVII століть. - 847 с.
4. Історія української культури: В 5-ти т./ НАН України/ За заг. ред. Б.Патона. - К.: видавництво «Наукова думка», 2003. - Т.3: Александрович В.С., Борисенко В.Й., Виврот Т.М. та ін. Українська культура другої половини XVII - XVIII століть. - 1246 с.
5. Історія української культури: В 5-ти т./ НАН України/ За заг. ред. Б.Патона. - К.: видавництво «Наукова думка», 2008. - Т.4. - Кн.1: Артюх Л.Ф., Балушок В.Г., Бондаренко Г.Б. та ін. Українська культура XIX століття. - 1007 с.
6. Історія української культури: В 5-ти т./ НАН України/ За заг. ред. Б.Патона. - К.: видавництво «Наукова думка», 2005. - Т.4. - Кн.2: Бондар М.П., Загайкевич М.П., Пилипчук Р.Я. та ін. Українська культура XIX століття. - 1293 с.
7. Історія України. /За редакцією В.Литвина. - К., 2006. – 450 с.
8. Художня культура України: Навч. посіб./ Л.М.Масол, С.А.Ничкало,

Г.І.Веселовська та ін./ За заг. ред. Л.М.Масол. - К.: Вища шк., 2010. - 239 с.: іл.

9. Шейко В.М. Історія української культури: Навч. посібник/ В.М.Шейко, В.Я.Білоцерківський. - 3-тє вид., стер. - К.: Знання, 2011. - 271 с.
10. Шейко В.М. Історія української культури: Навч. посібник/ В. М. Шейко, Л.Г Тишевська./ Наук. ред. В.М.Шейко. - К.: Кондор, 2010.-264 с.

Додаткова

1. Безвершук Ж.О. Історія культури в термінах і назвах: словник-довідник / Ж.О. Безвершук. - К.: Вища шк., 2003. - 400 с.: іл.
2. Безклубенко С.Д. Теорія культури: Навчальний посібник/ В. Д. Безклубенко. - К.: Київський національний університет культури і мистецтв, 2002. - 324 с.
3. Богущкий Ю.П. та ін. Українська культура в європейському контексті / В.П.Андрущенко, Ж.О.Безвершук, Л.М.Новохатько. - К.: Знання, 2007. - 679 с.
4. Дзюба О. Літопис найважливіших подій культурного життя в Україні (X - середина XVII ст.): Посібник-довідник/ О.Дзюба, Г. Павленко. - К.: Артєк, 1998. - 200 Греченко В.А. Історія світової та української культури: Підруч. для вищ. закл.освіти / В.А.Греченко, І.В.Чорний, В.А. Кушнерук та ін. - К.: Літера, 2002. - 464 с.
5. Гусєв С.О. Трипільська культура Середнього Побужжя рубежу IV—III тис. до н.е./ С.О. Гусєв. - Вінниця: Антекс - ЛТД, 1995. - 304с.
6. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник/ В.В. Жайворонок. - К.: Довіра, 2006. - 703 с.
7. Зінько О.В., Зінько Ю.А. Нариси історії української культури. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів./ 2-ге вид.: доповн., перероб./ О.В. Зінько, Ю.А. Зінько. - Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. - 248.

8. Ісаєвич Я. Українське книгодрукування: витоки, розвиток, проблеми/ Я. Ісаєвич- Львів, 2002. - 520 с.
9. Історія української архітектури/ Ю.С.Асєєв, В.В.Вечерський, О.М.Годованюк та ін./ За ред. В.І.Тимофієнко. - К.: Техніка, 2003. - 472 с.
11. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. - 4-те вид.,стереотип. - К.: Либідь, 2002. - 656 с.
12. Історія української культури: 36. матеріалів і документів / Упор.: Б.І. Білик,Ю.А. Горбань, Я.С.Калакура та ін.; за ред. С.М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. - К.: Вища пік., 2000. - 607 с.
13. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посіб./ За ред. С. М.Клапчука, В.Ф.Остафійчука. - 5-те вид., перероб. і доп. - К.: Знання-Прес, 2004 - 358с.
14. Корінний М.М. Короткий енциклопедичний словник з культури/ М.М.Корінний. -К.: Україна, 2003.
15. Крвавич Д.П. Українське мистецтво: навч. посіб.: У 3-х ч. / Д.П. Крвавич, В.А.Овсїйчук, С.О. Черепанова. - Львів: Світ, 2003. - Ч. 1.-256 с.
16. Крвавич Д.П. Українське мистецтво: навч. посіб.: У 3-х ч. / Д.П. Крвавич, В.А. Овсїйчук, С.О. Черепанова. - Львів: Світ, 2004. - Ч. 2.-268 с.
17. Крвавич Д.П. Українське мистецтво: навч. посіб.: У 3-х ч. / Д.П. Крвавич, В.А. Овсїйчук, С.О. Черепанова. - Львів: Світ, 2005. - Ч. 3.-268 с.
18. Культурологія : Навч. посіб./ За ред. Т.Б.Гриценко. - 3-тє вид. - К.: Центр навч. літ., 2011. - 392 с.
19. Культурологія: теорія та історія культури: навч. посіб./ За ред. І.І.Тюрменко. - 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: Центр навч. літ., 2010. - 370 с.
20. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посіб./

- А. Я.Яртись, В.П.Мельник, С.О.Черепанова; за ред. А.Я.Яртися,
В. П.Мельника. - Вид. 2-ге, переробл. і допов. - Львів: Світ, 2005. -
565 с.
21. Макаров А.М. Світло українського бароко/ А.М.Макаров. - К.:
Мистецтво, 1994. - 288 с.: іл.
 22. Меднікова Г.С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття: Навч.
посіб./ Г.С. Меднікова/ - К.: Т-во «Знання» КОО, 2002. -214 с.
 23. Попович М. Нарис історії культури України/ М. Попович. - К.: Артек,
2003.-728 с.
 24. Словник символів культури України: Навч. посіб./ За ред. В.П.Коцура,
О.І.Потапенко, М.К.Дмитренка. - К.: Міленіум, 2002. - 224 с.
 25. Українська і зарубіжна культура. Навчальний посібник /Під заг. ред.
К.В. Заблоцької/ - Донецьк: «Східний видавничий дім», 2001. - 372 с.
 26. Українська культура: історія і сучасність: навч. посіб. / За ред.
С. О.Черепанової. - Львів: Світ, 1994. - 456 с.
 27. Українська культура: Лекції за редакцією Д.Антоновича / Упор.
С.В.Ульяновська; вст. ст. І.М.Дзюби; перед, слово М.Антоновича;
/додатки С.В.Ульяновської, В.І.Ульяновського. - К.: Либідь, 1993. - 592 с.
 28. Українське мистецтво у полікультурному просторі: Навч. посіб. / О.П.
Рудницька, Л.А. Кондрацька та ін/ За ред. О.П. Рудницької. К.: ЕксОб,
2000. - 207 с.
 29. Шевнюк О.Л. Українська та зарубіжна культура: Навч. посіб./ О.Л.
Шевнюк. - К.: Знання-Прес, 2002. - 277 с.
 30. Шейко В.М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ - початок
ХХІ ст.). - Т.1: Монографія / В.М. Шейко. - Харків: Основа, 2001. - 520 с.
 31. Шейко В.М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ - початок
ХХІ ст.). - Т. 2: Монографія / В.М. Шейко. - Харків: Основа, 2001. - 400
с.
 32. Українське мистецтво у полікультурному просторі: Навч. посіб. /
О.П.Рудницька, Л.А.Кондрацька, В.О.Смікал та ін/ За ред. О.П.

Рудницької. - К.: ЕксОб, 2000. - 207 с.

Література з культури Поділля

1. Баженов Л.В. Поділля а працях дослідників і краєзнавців ХІХ-ХХ ст./
Л.В.Баженов. - Кам'янець-Подільський, 1993. - 480 с.
2. Білецька О. Поділля на зламі ХІУ-ХУ ст.: до витоків формування
історичної області/ О. Білецька. - Одеса: «Астропринт», 2004. -416 с.
3. Безуглий А.І. Деякі особливості становлення Вінницького
муздраттеатру та його вплив на формування культурного середовища
міста в першій чверті ХХ сторіччя/ А.І. Безуглий, П. В. Слотюк // Наукові
записки Вінницького державного педагогічного університету. Серія:
Історія. Збірник наукових праць / За заг. ред. П.С. Григорчука. - Вип. Ш.
- Вінниця, 2001.
4. Вінниця: Історичний нарис / Гол. ред. М.Подолінний. - Вінниця: Книга-
Вега, 2007. - 304 с.

15. Інформаційні ресурси

URL-адреси сайтів з української культури
Освітній онлайн-ресурс
<http://litmisto.org.ua/>
Електронна бібліотека "Культура України"
<http://www.elib.nplu.org>
Гуманітарний архів «Антропос»
<http://www.anthropos.net.ua/jspui/>
[http:// litopys.org.ua/krypcult](http://litopys.org.ua/krypcult)
[http:// litopys.narod.ru/istkult](http://litopys.narod.ru/istkult)
[http:// izbomyk.narod.ru](http://izbomyk.narod.ru)
[http:// www.culturalstudies.in.ua](http://www.culturalstudies.in.ua)
[http:// www.lib.ua-ru.net](http://www.lib.ua-ru.net)
[http:// www.book-ye.com](http://www.book-ye.com)